

FRANCE MIHELIČ

HRONIČAR

SLOBODAN BERBERSKI

KORACI

*Kad nam i kosti polome
glavu zatrpaju
živi smo u savestima
u susretima
nas
i vas*

Koraci... Etika nenapisana, zanos su nereden nikad do kraja, tragedija su neokončana. Prošlost neprekinuta, neubijena. Sadašnjica nezaustavljena i nezaustaviva, bez pružanja da se sasvim ispita, definiše do kraja.

Otpor. Nedovoljno. Klica tek. Tek mogućnost. Sukob je početak. Stvarni početak svega i jedino moguće trajanje. Pojedinaac, skupina, klasa, ideologija,

svest i savest, i matematika; govor i revolucija, isto tako.

Nije moguće da se ne sukobi i ne sukobljava neprestano. Tu, u tom trenutku, najpre, zaledjenost usijanja, da bi se bolje videlo pod reflektorom, u kratkom, skoro nepostojećem zastoju dva zamaha, a potom, u istom trenutku, proključalost usijanja, kad se već ide čvrstim batom, nekad sa bočnicama, nekad sa isturenom prethodnicom, nekad i sa pojačanim odredom iza potiljka.

Sukob u svemu, kao osnov da se bude, čvor esencijalnog, probojni rafal da bi se ušlo u prvo moguće

jezgro suštinskog. Bit, odlučna i tvrdošljata, za ono drugo, ono neslućeno, ono neminovno. Ono, što nikad ne može dobiti ime — otkončanost, harmonija, mir.

Sukob, u nepokoravanju, nepriznavanju, neprestanom radjanju novog.

Koraci.

Nejednako zvone.

Koraci Sonje Marinković, između dudova noći do željezničke radionice. Koraci do grada. Koraci do voza. Koraci do Novog Sada, do Pančeva, do Vojvodine probudjene. Koraci do Beograda. Koraci do nezaustava.

Koraci nejednako zvone.

Jedan je tih kao lasta, drugi udarcem bane da probudi. Jedan došapne dođi, drugi omladinu vodi u Frušku. Jedan u sumrak ušeta u predgradje, drugi drži sastanak komiteta. Jedan prebijenost tela neži, drugi optužbe pretvara u štrajk.

Koraci nejednako zvone. Jedan pušku pokazuje borcu, drugi dogovor drži sa Nemicima¹⁾. Jedan kola dogoni do grada, drugi esesovcu naredjuje paljbu.

Jedan u samici pretura okolnosti, drugi ne prestaje istrajnošću da bodri.

Jedan i drugi do komande stoji, poruke šalju za večna borenja.

Jedan i drugi u smrti smrti govore, kroz sve otvore, kroz sve prozore.

Jedan i drugi.

RADOMIR RAJKOVIĆ

PROVERAVANJE NAMERA

Ideš li u korak? Dobro. Znači: nema straha. Djavolski ga se plašiš. I ne treba nam on, je li? Nećemo ga. Neka beži od nas. I neka nas ne traži. Dodjavola s njim. Dobro. Najbolje je kada smo sami. Niko nas ne pije svojom mržnjom. Ni svojim namerama. I ne nameće nam svoj ukus. Da li novi? Nismo. Ne možemo. Ne uspevamo. Ne smemo. Svi su kalupi tesani za naše telo. Za naše oči je bušena duplja. Nema tu nekih naročitih izuzetaka. Ili jesmo ili nismo. Jedno ili drugo. Kuda takav? Voda u svoje srebro se učauri. Ne muti se. Dosta je bilo mutnje sa njenim obalama. Ako joj dođe gola žena u zagrljaj — primi je. I voli je. I miluje je. Neće joj smrt. Mehanički se udovi žene brane. Od koga? Videće se. A zna se: pomame. Čovek nije tu. Čovek treba da je tu. Doći će. Svakako će doći. I biće ono što mora da bude. Ono što je uvek i bilo. Da li novo? Nije. Novi su akteri. Posao je star ko vreme. Posao je običan ko doručak. Posao je drag ko intimnost. Tvoja intimnost. I za tebe. Ne za druge. Ali — budi nimfa. I to se mora. I to treba. Sunce će te poljubiti. Dobro je sunce. A vreme je da se uvijemo u svoju kožu. Da nas drugi ne vide. I ne cepaju je. Da bude samo naša. I za nikog više. Samo za nas. Naša.

¹⁾ Sonja Marinković 1941 ostvaruje vezu s jednom grupom nemačkih oficira. Prva akcija je bila razoržavanje straže na Begeju. Planirana je akcija osvojanja slagališta oružja. Akcija je dva puta odgadjana. Oficiri su kasnije otišli sa svojim jedinicama. Sonja je pala. Tako je veza sasvim prekinuta.

Stanice

Male, ustajale stanice po razbacanim noćima: sećate se zidova poluosvetljenih i pridjete po ko zna koji put uvek sa iste strane. Kesteni mirni, s tugom prskaju ljuske i plod se sunovrati, jekne i otkoči, skotrlja se na šine. I uvek isto: male se, zatravnjene stanice ne menjaju, lica ne stare ravnodušna, to znate, i noć zija po vagonima odbačenim i zaboravom tako daleko zakopanim. I znate napamet ogradu i vrata i pod i ljude na njemu, san znate neotudjen, topli san pod klupom i umor na licima; brade i oči i suze. Pridjete i kao da ste opet tu niste putovali makar godinama i dođete u neki odlazak, ispraćaj, pogreb, a ono vas dočeka isto: lica znate izubijana snom i javom, prtljaga pod glavama što žulje i dim, tihe razgovore pred vratima na mesečini, tuge te nevidljive i neslućene, nepokazane. Čutanja znate pred odlascima i misli skrivene o noći ili danu, o juče ili sutra. Prepoznavanja dotirnu stari bol, u temelj vam onaj ujed usadjen ogodju, skinu vam dane, razgolite. Skrili ste se vremenom, očvrsli, ogrubeli rastom, zaboravili pospavane ljude; mali, nevidljivi, mračni od sna, od čega žive, gonjeni? Sede na pragovima i žmure, čekaju svaki svoj voz, svoj dan, tajne slute u sebi i čežnje nepamćene. A koraci mame sve više, nose, umor zatvara oči.

Eto, i ne znate, a oni danima putuju. I kao da ste opet tu: stanica ustajala, mirna, ljudi po podovima i klupama, umorni; svaki sa svojim snom priča ili ćuti. Danima tako.

Tu sve počne: misli i slutnje ispune vreme, prtljazi se jave iz mraka i sa ramena, ljudi puše, leže po klupama i žvaću, smrću po naučnicima. Smeh se čuje i govor. I slušaš kako ko crepove prodaje i žabe lovi. Kod ograde vatra nalože i greju se, hodaju okolo po svom lišću. Eto, tu se počne, čeka se. Misli te njuše i ostave, odjure. Dah samo oseliš što se zacakli na tren: željezničar vrata otvori i svetlost prospe.

Kazivanja o zemlji Oranja. Bolest. Svadba. Od jednog do drugog slušaš i žmiriš, sanjaš. Čuj taj govor iz kutova, poljušan i drhtav: more san, a usnama ne miču. Odlutali, potonuli daboko, s glavom među rukama, ko zna kuda im se daleko hoće.

Neka, znam vas dobro i volim: svoji smo. I tugu neko izručil plaćem izjedem, iznutra: stoka lipsava negde po poljima. I jedar glas odzvanja u mraku: kukuruz žut ko nikad. I dve se mladosti stekle: ona mu glavu na rame stavi, on njoj ruku. I djaci stežu torbe i misle o svojim selima. I baba se skupila kraj vrata, život svoj sasusjen umotala i opet drhti. Priča: rod joj korenje vuče odavde. I ona se tu rodi: prvo što vide bi polje. Zato je trava neka šapne, zagrlji kolena i ne da da makne. Kad ono, godine, naidju i nose, zaborav nasrne i uzme druge. I pitam vas: Kuda to ciganti odu, i berbe gde su po prisjovima, pesku; ciglane presahle, tužne? I kuda odavde kad sam dvojicu u ovu zemlju zakopala?

Vrata se otvore i para bukne u vedrinu, u grane. A tamo vagoni trunu po kolosecima, ježe se, slana se nahvatata. Ambari nabrekli; po mraku zid se šunja. Polja: stubovi kazuju da i tuda neko prodje, kora se hvata od mraza, od sunca ispuca; pritajila se i prestala da diše, uvukla se i presahla, ostanu suve stabljike i trava da priča o letu i da se seća.

Kazivanja, a vozovi domile, srca prestaju i svet nagrne. Zaborav pokopa stoku i kukuruz pozoba; devojku poljubi u obraz. I svetla gase na stanići, voz se ne čuje, željezničar priligne. Oni što ostaju, dugo još stoje kraj ograde i misle; onda se tiho okrenu, posakrivaju lica i pruže duž zida. Vedrina ostane na poljima i zvezde. Mnoga zvezda.

Da. Napamet znam vozove i male, ustajale stanice. I uvek isto: vozovi dođu, zgrabe i odjure u polja. Ostaju čutanja, ostaju mali, izbrzdantni ljudi što spavaju po klupama, snovi i ostaje java.

I znam vraćanja kraj zida, pred zoru, znam ambare nabrekle i vagonne što trunu po kolosecima. I hod taj tih kroz travu: sasušila se i britki me plač tiho prožme. Dan slutim u zvezdama. Psi su umukli davno i dah neki sa polja nežno mi prodje kraj vrata, zagrlji, uteši.

Djaci već valjda stazama do sela idu: blato se budi i šapuće, prepoznata stope, liže ih. I tuga izadje da ih zagrlji, dočeka mršave torbe. O hlebu priča, o vodi. Oni uteha budu, kapute olinjale i oči umorne skrivaju, reč dve o sutra hoće da kažu.

Stanice su tu na polju urasle; skamene bol i tugu presuše. Čute, ni suze, samoča isprazni oči, na polja navikne, na san. I smeh se javi tih, gorak; polja pocrne i klimnu, svijaju se i zagrlje. Daljine vam udju u san i mrmore tepanja.

A vi, smehom plaćite umesto suzama.

Aleksandar KRON